

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Departament Rynków Rolnych i Transformacji Energetycznej Obszarów
Wiejskich

Warszawa, 19 grudnia 2022 r.
Znak sprawy: DRE.łr.071.2.2022

Pan
Andrzej Prus
Przewodniczący Sejmiku
Województwa Świętokrzyskiego

Dotyczy: stanowiska Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego w sprawie konieczności podjęcia działań mających na celu ochronę rolników przed nieuczciwymi praktykami handlowymi.

Szanowny Panie Przewodniczący,

w odniesieniu do przekazanego stanowiska Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego w sprawie konieczności podjęcia działań mających na celu ochronę rolników przed nieuczciwymi praktykami handlowymi, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi przedstawia następujące informacje.

Wsparcie pozycji rolnika w łańcuchu dostaw produktów rolnych jest priorytetowym zadaniem realizowanym zarówno w ramach unijnej Wspólnej Polityki Rolnej jak i krajowej polityki wprowadzanej za pomocą programów skierowanych do rolników m.in. Polskiego Ładu dla polskiej wsi. Łańcuch dostaw żywności łączy trzy ważne sektory gospodarki, tzn. rolnictwo, przetwórstwo spożywcze oraz dystrybucję. Prawidłowe relacje między wszystkimi ogniwami łańcucha, mają istotny wpływ zarówno na sytuację gospodarczą jak i społeczną. W relacjach handlowych w ramach łańcucha dostaw produktów rolno-spożywczych, niewątpliwie najniższą pozycję mają producenci rolni. Często duże podmioty, ze względu na swoją pozycję i siłę negocjacyjną narzucają rolnikom jednostronnie niekorzystne warunki współpracy. Aby przeciwstawić się tego typu, niesprawiedliwym zjawiskom wprowadzono systemowe rozwiązania, które chronią przede wszystkim rolnika, ale również zapewniają bezpieczeństwo odbiorcom produktów

rolnych. Cel ten osiągnąć jest przede wszystkim dzięki wprowadzonym aktom prawnym, które systemowo regulują te obszary.

Polska jest jednym z pierwszych państw UE, które wprowadziło kompleksowe rozwiązania legislacyjne mające na celu wzmocnienie pozycji producentów rolnych względem firm handlowych i przetwórczych. W Polsce już od lipca 2017 r. obowiązują przepisy w zakresie przeciwdziałania nieuczciwym praktykom handlowym w sektorze rolno-spożywczym (ustawa z dnia 15 grudnia 2016 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi).

Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/633 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie nieuczciwych praktyk handlowych w relacjach między przedsiębiorcami w łańcuchu dostaw produktów rolnych i spożywczych (Dz. Urz. UE L 111 z 25.04.2019, str. 59) wprowadzono wspólne na terenie UE minimalne ramy w stosowaniu jednolitego podejścia w odniesieniu do nieuczciwych praktyk handlowych w łańcuchu dostaw żywności. Polska była zobowiązana do wdrożenia przepisów ww. dyrektywy. Ustawa z dnia 17 listopada 2021 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi (Dz.U. 2021.2262 z późn.zm.) implementuje przepisy dyrektywy 2019/633 w celu ochrony przed stosowaniem nieuczciwych praktyk handlowych przez większe podmioty wobec kontrahentów mających mniejszą siłę przetargową.

Przepisy ustawy definiują 16 nieuczciwych praktyk: 10 praktyk, które są bezwzględnie zakazane oraz 6 praktyk, które są dozwolone pod warunkiem, że zostały one przed ich stosowaniem jasno i jednoznacznie uzgodnione w umowie między nabywcą a dostawcą;

Praktyki, które są całkowicie zakazane („praktyki czarne”):

1. zapłata w terminie późniejszym niż 30 dni za produkty łatwopsujące się i 60 dni na pozostałe produkty;
2. anulowanie zamówienia produktów łatwopsujących w terminie krótszym niż 30 dni przed przewidywanym terminem dostarczenia;
3. jednostronna zmiana przez nabywcę warunków umowy na dostawę;
4. nieuzasadnione obniżenie należności z tytułu dostarczenia produktów po ich przyjęciu w całości albo w umówionej części, w szczególności na skutek żądania udzielenia rabatu – (dodatkowa zakazana praktyka);

5. żądanie od dostawcy płatności niezwiązanych ze sprzedażą produktów rolnych i żywnościowych;
6. żądanie od dostawcy zapłaty za pogorszenie jakości lub stratę produktów, która nastąpiła w lokalu nabywcy lub gdy znajdują się one w posiadaniu nabywcy i która nie spowodowana zaniedbaniem lub winą dostawcy;
7. odmowa potwierdzenia na piśmie warunków umowy dostawy, które zostały uzgodnione między nabywcą a dostawcą i dla których dostawca poprosił o pisemne potwierdzenie;
8. bezprawne pozyskiwanie, wykorzystywanie lub ujawnienie przez nabywcę tajemnic handlowych dostawcy;
9. stosowanie działań odwetowych wobec dostawcy, gdy ten wykonuje swoje prawa umowne lub prawne, w tym gdy składa skargę lub współpracuje z organami ścigania podczas dochodzenia;
10. żądanie od dostawcy rekompensaty za koszty rozpatrzenia skarg konsumentów związanych ze sprzedażą produktów dostawcy, dotyczących przypadków, które wystąpiły z przyczyn niezawinionych przez dostawcę;

Praktyki dozwolone, pod warunkiem, że zostaną one przed ich stosowaniem jasno i jednoznacznie uzgodnione w umowie między nabywcą a dostawcą („praktyki szare”):

1. zwrot przez nabywcę niesprzedanych produktów rolnych i spożywczych dostawcy, nie płacąc za te niesprzedane produkty;
2. pobieranie od dostawcy opłaty stanowiącej warunek przechowywania, prezentowania lub oferowania do sprzedaży jego produktów lub udostępniania takich produktów na rynku;
3. żądanie od dostawcy ponoszenia całości lub części kosztów rabatów na produkty rolne i spożywcze sprzedawane przez kupującego w drodze promocji;
4. wymaganie od dostawcy zapłaty za reklamowanie produktów rolnych i żywnościowych przez nabywcę;
5. wymaganie od dostawcy zapłaty za prowadzenie marketingu produktów;

6. obciążanie dostawcy opłatami za czynności wykonywane przez pracowników zajmujących się urządzeniem lokalu wykorzystywanego do sprzedaży produktów rolnych lub spożywczych dostawcy.

Przepisy ustawy gwarantują anonimowość stronie skarżącej (np. dostawcy/producentowi produktów rolnych). Ponadto każdy może zgłosić zawiadomienie o popełnieniu nieuczciwej praktyki do Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, który jest organem właściwym w sprawach praktyk polegających na nieuczciwym wykorzystywaniu przewagi kontraktowej. Prezes UOKiK, po zbadaniu sprawy, może nałożyć karę pieniężną do 3% obrotu na stronę stosującą nieuczciwe praktyki i nakazać zaprzestanie ich stosowania.

Wprowadzenie przepisów o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi z pewnością ma również efekt prewencyjny na stosowanie nieuczciwych praktyk handlowych. Kilkuletnie funkcjonowanie przepisów skutkuje zmniejszeniem występowania tych niekorzystnych zjawisk w łańcuchu dostaw.

Ponadto, upowszechnieniu trwałych powiązań producentów rolnych z przetwórcami i handlowcami służą przepisy ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o organizacji niektórych rynków rolnych (Dz.U. z 2022 r. poz. 185) zastosowanych na podstawie przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylającego rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007. W przepisach został wprowadzony obowiązek zawarcia umowy między producentem produktów rolnych, a pierwszym nabywcą i dotyczy podstawowych sektorów produktów rolnych: zboża, buraki cukrowe, mleko surowe, chmiel, len i konopie, owoce i warzywa, tytoń, wołowina i cielęcina, wieprzowina, baranina i kozina, jaja, mięso drobiowe. Polska jest jedynym państwem członkowskim, w którym obowiązują przepisy na tak szeroką skalę, chroniące producentów rolnych. Zakres w jakim muszą być zawierane ww. umowy został wskazany w art. 38q ustawy, natomiast warunki jakie musi spełniać treść umowy określone są odpowiednio w art. 125, art. 148 oraz art. 168 (w zależności od produktu) ww. rozporządzenia nr 1308/2013.

Kontrole podmiotów objętych obowiązkiem zawierania umów na dostarczanie produktów rolnych przeprowadza Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa. Kontroli podlega przede wszystkim pierwszy nabywca będący przetwórcą lub dystrybutorem.

Za brak umowy lub umowę wadliwą, tj. niezawierającą wszystkich wymaganych elementów, nabywca produktów rolnych może zostać ukarany w wysokości do 10% zapłaty. Kary pieniężne wymierza, w drodze decyzji administracyjnej, dyrektor oddziału terenowego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa właściwy według miejsca siedziby lub zamieszkania nabywcy albo wnioskodawcy.

Przykładem kolejnych działań mających na celu wzmocnienie pozycji rolnika jest utworzenie bezpłatnych miejsc do handlu rolniczego w miastach oraz powołanie Krajowej Grupy Spożywczej.

Od 1 stycznia 2022 r. weszły w życie przepisy, które nakładają na gminy obowiązek wskazania miejsca, gdzie można w piątki i soboty kupić bezpośrednio od rolnika lub domownika produkty. W tych dniach rolnicy i ich domownicy mogą sprzedawać swoje produkty bez opłat targowych. W ten sposób mieszkańcy miast otrzymują dostęp do żywności wysokiej jakości, a rolnicy mogą sprzedać swoje produkty bezpośrednio, bez marży pośrednika.

Utworzona w tym roku Krajowa Grupa Spożywcza S.A. powstała w wyniku konsolidacji spółek z branży rolno-spożywczej należących do Skarbu Państwa, w oparciu o potencjał i aktywa Krajowej Spółki Cukrowej S.A. Utworzenie i funkcjonowanie Krajowej Grupy Spożywczej S.A. przyczyni się do stabilizacji i umocnienia pozycji polskich podmiotów na rynku rolno - spożywczym, zmniejszenia efektu fal koniunkturalnych poprzez tworzenie platformy do współpracy pomiędzy podmiotami z sektora rolno-spożywczego w celu efektywniejszej produkcji, promocji i sprzedaży towarów. Są to działania wychodzące naprzeciw oczekiwaniom rolników ponieważ przedsiębiorstwo to będzie reprezentowało ich interesy. Dzięki tegorocznej działalności Krajowej Grupy Spożywczej nastąpiła stabilizacja na rynku zbóż. Ponadto, Krajowa Grupa Spożywcza jest już dystrybutorem nawozów, co powinno wpłynąć na stabilizację ich cen na rynku.

Wymienione powyżej, przykładowe działania legislacyjne i pozalegisłacyjne pozytywnie wpływają na wzmocnienie pozycji rolnika w łańcuchu dostaw oraz stabilizację rolniczych dochodów.

Zaproponowane w stanowisku Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego utworzenie w ramach Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa funduszu gwarancyjnego dla rolników wymaga, w ocenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, rozwiązań na poziomie ustawowym. W tym miejscu należy przypomnieć, że w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi opracowany został projekt ustawy o funduszach ochrony przychodów rolniczych,

której celem było stworzenie możliwości prawnych gwarantujących producentom rolnym częściową rekompensatę z tytułu utraty przychodów z prowadzonej przez nich działalności rolniczej w przypadku m.in. braku możliwości uzyskania zapłaty za zbyte produkty rolne od podmiotu, który stał się niewypłacalny. W ramach konsultacji społecznych jedynie przedstawiciele producentów owoców i warzyw poparli utworzenie takich funduszy. Zgodnie z przedstawionym stanowiskiem Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego źródłem finansowania funduszu byłyby składki podmiotów gospodarczych, odprowadzanych w określonej wysokości procentowej transakcji kupna. Obciążenie jednej strony transakcji kolejnym zobowiązaniem finansowym z pewnością nie spotka się z aprobatą przedsiębiorców. Ponadto, założenie, że fundusz będzie sprawnie funkcjonował bez pomocy środków budżetowych wydaje się zbyt optymistyczne. Z kolei nałożenie na fundusz zadań pokrywających się z zadaniami realizowanymi przez funkcjonujące inspekcje lub instytucje państwowe budzi wątpliwości pod względem prawnym. Generalnie, zaproponowany zakres działalności funduszu wydaje się daleko wychodzący poza określone ustawą zadania Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa.

W związku z powyższymi argumentami zaproponowane w stanowisku Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego rozwiązanie wymaga doprecyzowania i analiz prawnych oraz wskazania źródła finansowania. W opinii Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi celowym jest skoncentrowanie się na doskonaleniu już istniejących regulacji prawnych w celu ochrony interesów rolników i stabilizowania kondycji ekonomiczno-finansowej ich gospodarstw.

Z wyrazami szacunku

Waldemar Guba
dyrektor
Departament Rynków
Rolnych i Transformacji
Energetycznej Obszarów
Wiejskich
/podpisano elektronicznie/

Klauzula informacyjna o zasadach przetwarzania Państwa/Pani/Pana danych osobowych dostępna jest pod adresem:
www.gov.pl/rolnictwo/polityka-przetwarzania-danych-osobowych